

Igy a tengeren túlra irányuló kivándorlási mozgalom Argentína, Uruguay, Peru stb. felé tört utat magának.

Az országba 1926-ban visszatért emigránsok száma 246 az első, és 1.061 a második félévben. A bevándorolt idegenek száma az első félévben 2.894, a másodikban 2.460. Ezek nagyrésze (1.274) szak-

munkás. Az itt tartózkodó külföldiek közül január-júniusban 2.867, július-decemberben 7.246 hagyta el ismét Romániát. A bevándoroltak nagyfokú hazaözellésének magyarázata, hogy a kormány 1926 júliusában a külföldiek helyzetét újra szabályozta és az itt-tartózkodást erős korlátok közé szorította.

© IRODALMI SZEMLE ©

Könyvismertetések.

Chronique de livres.

Pálosi Ervin: Budapest kriminalitása és morálitása az 1909—1925. években.

Ervine Pálosi: Criminalité et moralité de Budapest en 1909—1925.

Statisztikai Közlemények (szerkeszti: Illyefalvi I. Lajos dr.) 55. kötet, 1927. 3. szám. Budapest, 108 l. Kiadja: Budapest Székesfővárosi Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées par le Dr Louis I. Illyefalvi). Tome 55. 1927, n° 3. Budapest, 108 pages. Publiées par le Bureau communal de statistique de Budapest.

Résumé. L'ouvrage a pour objet surtout la statistique criminelle; la moralité n'y est traitée qu'au point de vue de la criminalité. Les données sont réparties par époques-types différant pour le caractère de la criminalité (avant-guerre, période de guerre, révolution, années récentes). L'auteur établit que tandis que dans les grandes villes occidentales la criminalité dépasse de 10 à 20% la province, elle n'est pas plus grande à Budapest que dans le reste du pays. Cependant, comme à l'étranger, en Hongrie la répartition des groupes de crimes diffère dans les villes et dans la province: les individus condamnés pour crimes ayant pour mobile l'argent ont fait la moitié de tous les condamnés à Budapest et seulement un quart en province; en outre dans les procès criminels on a acquitté bien plus de prévenus à Budapest que dans le reste du pays. La criminalité qui augmenta fort à Budapest immédiatement avant la guerre, s'y est répandue encore davantage dans l'année de la révolution (1918) lorsque le nombre des plaintes portées à la Police a été supérieur de 361% à 1912; en 1923 la situation créée par la dépréciation de la couronne a accru le penchant au crime.

La prostitution et les plaintes portées contre les bonnes y ont diminué depuis la guerre. Le nombre des suicides a augmenté (en 1925 il y en a eu 529 à Budapest). Il y a eu plus de réjouissances publiques — surtout de bals — qu'avant la guerre.

A könyv elsősorban *bűnügyi* statisztikai munka, de utolsó fejezeteiben vázlatos képet nyújt a főváros morálviszonyairól is. Céljának megfelelően a morálitásnak csak ama problémáival foglalkozik, amelyeknek a bűnözéssel legszorosabb a kapcsolatuk.

Ahol az adatok engedik, szerző a főváros kriminalitását országos perspektívában mutatja be s ezért tárgybeosztásában lehetőleg alkalmazkodik a hivatalos országos statisztika módszeréhez. Sajnos, sokhelyütt kénytelen tapasztalni, hogy adatok csak országos viszonylatban állnak rendelkezésre, amint viszont sok vonatkozásban kiépítésre szorul az országos statisztika is.

Szerző Kenedy Lászlónak forrásul is felhasznált birodalmi kriminálstatisztikai munkája nyomán szintén az 1909. évvel kezd meg a bűnügyi adatok méltatását.

Az 1909-től 1925-ig eltelt években lejátszódott nagy világtörténelmi események rányomták bélyegüket a korszak bűnéletére is. Más jellege van a békeévek kriminalitásának, más a háborús évekének s ismét más a forradalom s az ezt követő évek kriminalitásának. Szerző a lehetőség szerint a bűnügyi adatokat e korszaktípusok szerint tagolja, ami igen tanulságos összehasonlításokra ad alkalmat.

A következőkben néhány jellemző adatot ragadunk ki a munka gazdag adattárából.

A magyar fővárosban a bűnözési viszonyok nem rosszabbak, mint a vidéken, ellentétben a nyugat városaitól, amelyekben a bűnözés 10—20%-kal nagyobb méretű, mint az illető ország vidékének kriminalitása. Nagy különbség van azonban a bűncsoportok város és vidék szerinti megoszlásában nálunk is. Budapesten a vagyoni elleni bűncselekmények miatt elítéltek az összes elítélteknek több, mint felét teszik, míg a vidéken alig több, mint egynegyed részét. Ezzel szemben a személy elleni bűncselekmények miatt elítéltek aránya Budapesten 38. a vidéken 59%.

Budapesten jóval kevesebb bűnügy végződik elítéléssel, mint a vidéken, illetve az országos adat szerint. Míg ugyanis Budapesten békeátlagban a terheltek 12%-át, 1923/25-ben 14%-át ítélték el, az országos adatban az elítéltek arányszáma általában 23% körül mozog.

Közvetlenül a háború előtt a gazdasági krízis s a már érezhető háborús feszültség felfokozza a bűnözés iránti hajlamot. A budapesti rendőrségnél feljelentett bűncselekmények száma 1913-ban jóval nagyobb, mint 1912-ben; a büntetteknél 40, a vétségeknél 64% emelkedés mutatkozik. A háborús behívások viszont jelentős csökkenést idéznek elő a feljelentések számában. Újabb nagyarányú bűnhullámot idéz fel az 1918-as forradalom. Ez évben 1917-hez viszonyítva 135%-kal, 1912-hez viszonyítva pedig 361%-kal emelkednek a feljelentett bűncselekmények. A budapesti rendőrséghez érkezett feljelentések száma csaknem az 1918-as magasságra hág 1923-ban, amidőn a korona nagy értékromlásával kapcsolatban tör előre bizonyos társadalmi rétegek s a kétes egzisztenciák bűnözési szenvedélye.

Érdekes jelenség, hogy míg a békeidőben a vétségek miatt tett feljelentések száma kétszerese volt a büntettek miatti feljelentéseknek, 1918-tól 1924-ig a vétségek annyira háttérbe szorulnak, hogy átlag egy vétségre 3—6 büntett esik. Ennek oka a háborús eldurvulás s a forradalom fegyver- és erkölcslezítő hatása, de az is, hogy a korona elértéktelenedése kapcsán számos bűncselekmény, amely azelőtt vétségnek minősült, büntetté vált. Az utóbbi körülmény annál is inkább éreztethette hatását, mert a feljelentések több, mint 50%-a lopásra és annak kísérletére vonatkozott, a feljelentéseknek pedig kb. 90%-a általában vagyonelleni bűncselekményekre.

A békeévekben Budapest lakosságát átlag 6—8 millió aranykorona meg nem térült kár érte az elkövetett bűncselekmények révén. 1919-ben és 1920-ban ez az összeg évi 15—16 millió aranykoronára emelkedik az elkommunizált és a román katonaság által elrabolt vagyontárgyak nagy értéke folytán.

Az egyes bűncselekmények közül feltűnő emelkedést mutat a békeállapothoz képest a rágalmozás és a magzatelhajtás.

A *fiatalkorúak kriminalitását* tárgyaló fejezetben figyelemreméltó adat, hogy a békeévekben Bu-

dapesten 100 felnőtt elítéltre átlag 10·4 fiatalkorú elítélt esett, az inflációs években ezzel szemben csak 6·6.

A *prostitúcióról* szóló fejezetben kimutatja a szerző, hogy a prostitúció virágkora a háború. A háborús évek folyamán a nyilvántartott prostituáltak száma 12·2%-kal emelkedett. A háború utáni gazdasági válság ellenben visszaszorítja a prostitúciót, úgyhogy pl. a bordélyos kéjnök száma felére lecsökkent.

A munka egyik fejezete a *cselédkérdést* tárgyalja. Ebben a szerző arra a konklúzióra jut, hogy a cselédkínálat csökkenése következtében a munkaadók a tárgyalt időszak utolsó éveiben csökkentték a cselédekkel szemben támasztott igényeiket s ezért 1922 óta a cselédügyekben tett panaszok száma számottevően csökkent.

A *társadalmi élet jelenségeiről* szóló fejezetben az öngyilkosságok, a törvénytelen születések s a válások kérdését érinti futólag a szerző. Budapesten az 1909—1925. közti évek közül főleg az utolsó 6 esztendőben emelkedik az öngyilkosságok száma. Maximum 1925 : 529 öngyilkossal (minimum 1917 : 267). A háborús évek öngyilkossági átlaga 18·7%-kal a békenívó alatt maradt. Budapesten az öngyilkosságok gyakorisága jóval nagyobb, mint az országos átlagban. Így 1909—13-ban 2·91 Budapest arányszáma az 1-gyel egyenlőnek vett országos adathoz képest, ha azt vizsgáljuk, hogy az összes halálesetek számában az öngyilkosságok minő százalékkal szerepelnek. Ez az arányszám 1914—18-ban 2·84, 1920—24-ben 1·63.

Érdekes adatokkal találkozunk a *mulató Budapestről* szóló fejezetben is.

Budapesten a békeévekben átlag mintegy 6000 nyilvános mutatványt engedélyezett a rendőrség, míg a háborús években csak 4½ ezret. A háború utáni években viszont ez a háborús szám majdnem megkétszereződik, az évente engedélyezett nyilvános mutatványok száma 8½ ezerre emelkedik. Maximális adat 1923 : 11½ ezer mutatvánnyal. Az engedélyek legnagyobb része bálókra és táncestélyekre esett. A békeévekben Budapest lakossága jobb kereseti viszonyai dacára is kevesebbet bálózott, mint az 1920—24-es években, minthogy a békében évente átlag alig több, mint 2000 bálra és táncestélyre adtak engedélyt, míg az inflációs években átlag 2.800-ra. Maximális az 1923. év adata, amidőn a bálók és táncestélyek száma a 4.000-et meghaladta.